

SÉTÁLUNK, SÉTÁLUNK

Fent víz, lent víz – Víziváros

szöveg: Horváth Júlia Borbála, fotó: Baric Imre

hír: Az ENSZ 1994-es közgyűlését követően, március 22. a Víz Világnapja, amely minden évben más nézőpontból hívja fel a figyelmet a víz alapvető szerepére. E napon pezsdítő programok várják a vendégeket, korosztálytól függetlenül, a szárazföldön és Budapest fürdőiben. Nulla fok alatt a dézsa csúszásveszély miatt nem üzemel (A Víz Világnap- és a Király Fürdő honlapja nyomán).

Buzgón csordogálnak lefelé a vízereszkék, ereszekon, udvarokon, lépcsőkön kelnek át, átfolytak a kövesúton, behatolnak az udvarokba, s mielőtt patakává erősödnének, útjuk a kanálisban véget ér. Néhány színjátzó ernyő dacol az égi áldással, végül győznek az esőköpenyek és a szörmekucsmák. „Ki gondolta, hogy ilyen idő lesz...” Örök téma az időjárás: a didergő tavaszon tán még hópelyhek is szállingóznak. A sétavezető megköszöri az övhangszóróját, köszön, köszönt és köszöni, s ha esik, ha fúj, kedvesen mosolyog – de tényleg.

A Víziváros hangulata sokakat megihletett már. Dalok, versek, festmények szü-

lettek a városrészeiről, sőt egy játékfilmet is forgattak a kanyargós utcákban. A mai sétán meglátogatjuk az ügyészség épületét, a híres-neves üvegliftes modernista Dugattyús-házat, elmondjuk, találtak-e valaha bombát a Bomba téren, és hogy hogyan épült a Fő utca egyik temploma, és hol történt a 20. század elejének legismertebb bűnügye, a Kodelka-gyilkosság. Szó esik a whiskys rablóról, a Királyfürdő török kori kupolájáról, a Ganz gyár fénykoráról és arról, hogy miről árulkodnak a környék utcaneveivel...

A sétára ezúttal is szép számban megjelentek a polgárok, s bizakodnak nyomban: Ugyan, hol van már a tavalyi sár... S va-

lóban, több száz éve, hogy vásárnapokon kofák cipősarka dagasztotta a nyirkos port, halászok és vízimolnárok csizmája csikorogott a pallókon, amikor a Duna-partról hordták az árut a három kistelepülés kereszteződésében fekvő bazárba.

Piacokat a Szent Miklós, a Szent Péter és a Szent István külső városrészek kereszteződésében tartottak: a Szilágyi Dezső térnél az alsó, a mai Batthyány térnél a felső-vásárteret látogatták a lakosok. Nem volt különösebben reprezentatív hely; a víz csak undokítja... mondták. A területet hosszú ideig katonai szertárként használták, és Bomba térnek hívták. Jelenlegi nevét 1905-ben kapta.

Undokoskodnánk itt, orgonaillatú nyári estéken... Sutyorogja az ifjú pár, s beválnának a zúzmarás hajnalokat is egy saját garzonban; csak hát egyelőre előnti őket a lakásár. Megoszlanak a vélemények, néhány helyi szakértő bólogat, nedves pincéről, átázott háztőről mesél, majd az utca és az úttest szintje közötti, majd egyméteres különbséget taglalják.

Eredetileg lejjebb volt az alap. A Fő utcát például rendszeresen előntötte a víz, ezért megemelték a kocsit. A régi házak alsó ablakai ma már járda magasságban vannak, három-négy lépcsőn lefelé lehet az udvarra lépni. Ki tudja, melyik évben volt a legnagyobb árvíz?

Kétezer-tizenháromban... Gondolkodás nélkül érzékel az újgenerációs válasz, és a régies másik: ezernyolcszázhetvenhatban... Az volt a probléma, hogy az emberek eladták a csónakokat... Meggondolandó érv, s könnyen előfordulhat, hogy nemsokára jetskik parkolnak a házak előtt; de addig is messziről csodáljuk Velencét. A Szent Anna templom előtt éneklő legénykórust viszont semmi sem ingathatja meg, messze száll a basszus-bariton, koronaként fölénk kerekedik egy kövér tenor. Elgondolkozunk a túsózók, egyik fülükben visszhangzik a történelem, a másikban a térzene, a szemük előtt csörtet a huszonegyedik század. A múlt azonban nem hagy nyugvást,

következik a Fehér Kereszthez címzett egykori vendégfogadó épülete, 1766-ból.

Ki gondolná, hogy ez egy normál lakóház, csodálatos kilátással a Dunára. Kívülről nem sejthető, hogy hétköznapi családok élnek benne. Szerencsére van bejárásunk, hogy megmutathassuk önöknek. Annak idején rendkívül népszerű szálláshely volt, mivel a Gyorskocsi utcából – nem véletlen az elnevezés – indult a postakocsi (delizsánsz) Bécs irányába. Harminckét órán át tartott az út, az emberek fel-felkérkedtek, mígnem Mária Terézia bevezette az utazási jegyrendszert.

És a titkos találkákat, állítólag... Óvatosan körbejár a csoport, Andrásy gróf és Casanova emlékeit keresi, néhányan beállnak a masszív lépcsőforduló alá, elnézik a boltíves eleganciát és az egykori cselédsort. Már-már az utcafronti bálteremben érzik magukat, amikor indulniuk kell. Érzitek ezt a menyeyi sült-illatot? A fogyasztói kor szülöttjét elragadják az érzékei, s kifelé menet csodálkozva hallgatja, hogy nem is volt annyira fényes dolog farsangozgatni erre felé. Ha éppen nem fagyott be annyira a Duna, hogy buli után a vendégek hazasétáljanak

rajta, várniuk kellett olvadásig, amíg a lakosok révészek munkába álltak. Vigyázat, kanyarodik a harminckilences busz... Odakint a villanyrendőrség átsegíti a társaságot a túloldalra, azzal vissza a régmúltba.

Itt állunk a Szent Ferenc Sebei templom és kolostor előtt. Bármilyen furcsa, a bejáratot nem a folyó felőli oldalra építették, mert az oltárnak kelet felé kellett néznie. Ez amolyan törökkori hatás...

Legalább nem fúj be a szél... Nyilván jó oldala is van a kultúrakereskedésnek, és tapintható példaként páran megpróbálnak rendet teremteni a migráns-bevándorló-menekült trigonban. A kampánybeszéd elkerülésére azonban legjobb ellenszer a mérsékelt továbbsétálás.

A Parlament épületét most nem látogatjuk meg, de a látvány nem kihagyható. Szerencsére ezúttal nincs föllálványozva. Az épület eredetileg sósokúti, puha mészkőből épült, ami a savas esők hatására könnyen mállik. Egyes elemeket időről-időre cserélni kellett; volt olyan kőfaragó, aki egész életében a pótdarabokat gyártotta. A legutóbbi, igen hosszadalmas felújításkor már kemény, süttői követ használtak...

Azt kifaragni, barátom, kemény dió... Vagyis kő... Folytatódik a vonulás, következő állomás a Bem rakpart jelentéktelen épületének, jelentős múltja.

A háború idején többen a pincében rekedtek, és a bombázásokat követően soha többé nem jöhettek fel. Közös sírba temették őket a Farkasréti temetőben. A romok helyén modern, úgynevezett pontházat építettek, öntött falas technikával. Azt beszélték, pont kétszer annyiba került, mint a hagyományos, körfolyosós lakóház...

Ah, szóval már akkor is... És azóta is... Kontráz a népnyelv, és mire a Központi Nyomozó Főügyészséghez érnek, készen áll az újabb lista. A túravezető visszasegíti őket a valóságba: Itt mondták ki Nagy Imre halálos ítéletét, és itt játszódott több legendás magyar film...

A tanú... Szerelem... A viszkis... A közönség tájékozottan sorolja a főszereplőket, és izgatottan várja, hogy megneveződjék, utóbbi melyik ablakból ugrott az utcára (harmadik emelet, balról a hatodik), amikor megszökött. Ő volt az egyetlen, akinek sikerült... Derűsen továbbgördül a téma, s újabb magas-élvezeti helyszín következik. Jól esik a Király Fürdő termálilattú előcsarnokába lépni, összefut az ereken a vér, a forró vizes medencébe merülés gondolatára.

Az elnevezés kicsit átverés, mert a császártól bérelte a fürdőt, igaz, egy König nevű család. A vállalkozás rendkívül sikeres volt, vízvezeték-rendszer híján a kádfürdőt kedvelte

leginkább a lakosság. Budán száztizennyolc hőforrás található, ide a Lukácsból vezették a vizet. Senki ne maradjon le; három helyszíniünk van még hátra!

Bizony mondom, visszajövünk... Úgy legyen... Biztatják egymást a sétálók, s néhány méterrel arrébb megint csak más világban találják magukat.

Ma Öntödei Múzeum, egykor gyárépület volt, a magyar nehézipar fellegvára. Ganz Ábrahám 1844-ben, Svájcból érkezett Magyarországra. Ágyúkat, síneket, lámpákat gyártott, feltalálta a kéregöntést. Egyik kísérlete közben elveszítette a fél szemét, mire azt mondta: A fél szem oda, de az öntés sikerült. Végül annyi megrendelést kapott, hogy attól félve, nem sikerül teljesítenie, öngyilkos lett...

Tűnődve halad tovább a társaság, a Tölgyfa utca 4. előtt meghallgatja a Kodolka-sztorit (nyereségvágyból elkövetett gyilkosság darabolással), de még mindig a becsületes vállalkozó jár a fejekben. Közben újból nekiáll az eső, újabb erecske férfókzik oldalról, lefut a kapualjba, megkerüli járdaszívetet; vízi várost gyárt. Az előrelátóbbak (bekészített fürdőruha) alig várják, hogy a Dugattyús-ház meglátogatása után tovább áztassák magukat a legközelebbi fürdőházban. ●